

Kunnskapsdepartementet

Høringsnotat – forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for 2018–2019

19. oktober 2017

Innhold

1. Høringsnotatets hovedinnhold.....	4
2. Bakgrunn.....	4
3. Hovedtrekk i utdanningsstøtteordningen	4
4. Rett til støtte til bussjåførutdanning ved godkjente trafikkskoler	5
Gjeldende rett	5
Departementets vurderinger og forslag.....	5
5. Begrense rett til støtte til ph.d-utdanning i Norden ved lønn under utdanningen	7
Gjeldende rett	7
Departementets vurderinger og forslag.....	7
6. Begrensning av tidsrammen for støtte til utdanning ved folkehøgskole	8
Gjeldende rett	8
Departementets vurderinger og forslag.....	8
7. Videre opptrapping til elleve måneders støtte	9
Gjeldende rett	9
Departementets vurderinger og forslag.....	9
8. Fulltidsstøtte uavhengig av studiebelastning til elever i vanlig videregående opplæring	9
Gjeldende rett	9
Departementets vurderinger og forslag.....	9
9. Utvidet rett til støtte til grunnskoleopplæring.....	10
Gjeldende rett	10
Departementets vurderinger og forslag.....	11
10. Endring i avstandsgrense mellom foreldrehjem og skole for å være berettiget til bostipend	11
Gjeldende rett	11
Departementets vurderinger og forslag.....	11
11. Redusert stipendandel i reisetilskuddet til søkere som får støtte til videregående opplæring i utlandet	13
Gjeldende rett	13
Departementets vurderinger og forslag.....	13
12. Fjerne rett til reisetilskudd for søkere som får støtte til reiser fra andre	13
Gjeldende rett	13
Departementets vurderinger og forslag.....	13

13. Nytt stipend til studenter som tar tilrettelagte masterprogrammer i ingeniør- eller økonomifag i Tyskland og Frankrike	14
Gjeldende rett	14
Departementets vurderinger og forslag.....	14
14. Regeltekniske endringer	15
14.1 Presisering av rett til støtte til årsstudium for lærere ved norske studiesentre	15
14.2 Presisering av rett til støtte når delstudiene i utlandet tas på deltid	16
14.3 Rett til å beholde visse typer støtte som utbetales hvert halvår ved avbrutt utdanning	17
14.4 Sammenslåing av bestemmelsene om sykestipend	17
14.5 Nedfelling av praksis ved begrensning i samtidige ytelser – sykestipend.....	18
14.6 Innføre definisjon av sivilstand ved behovsprøving mot formue og behovsprøving av forsørgerstipend.....	18
14.7 Henvisninger til folketrygden	19
14.8 Forenkling av reglene om støtterett til videregående opplæring og fagskoleutdanning utenfor Norden.....	19
14.9 Ikke reisetilskudd til søkere som bor sammen med foreldrene i utlandet	20
14.10 Presisering av vilkår for flyktningstipend	21
15. Økonomiske og administrative konsekvenser.....	21
16. Forslag til forskriftsendringer	22

1. Høringsnotatets hovedinnhold

I dette høringsnotatet foreslår Kunnskapsdepartementet blant annet å:

- Fortsette opptrappingen til elleve måneders støtte med en ekstra uke med støtte våren 2019. Se omtale i kapittel 7.
- Gi fulltidsstøtte til elever med ungdomsrett til videregående opplæring uavhengig av studiebelastning. Se omtale i kapittel 8.
- Utvide retten til støtte til grunnskoleopplæring. Se omtale i kapittel 9.
- Innføre et nytt stipend og rett til annen støtte for studenter på spesielt tilrettelagte program i økonomi- og ingeniørfag i Frankrike og Tyskland. Se omtale i kapittel 13.
- Åpne for støtte til grunnutdanning som bussjåfør for voksne. Se omtale i kapittel 4.
- Redusere antallet år det kan bli gitt støtte til folkehøgskole. Se omtale i kapittel 6.
- Utvide avstandsgrensen for bostipendet. Se omtale i kapittel 10.
- Redusere andelen stipend i tilskudd til reiser for elever som tar videregående opplæring i utlandet. Se omtale i kapittel 11.

I tillegg foreslår departementet en del regeltekniske endringer i kapittel 14. Disse endringene er presiseringer eller nedfelling av Lånekassens gjeldende praksis, og innebærer ingen realitetsendringer.

2. Bakgrunn

Regjeringen ønsker at utdanningsstøtteordningen skal legge til rette for god tilgang til utdanning for alle. Regjeringen vil derfor fortsette med den gradvise opptrappingen til elleve måneders støtte for fulltidsstudenter i høyere utdanning og fagskoleutdanning, og følger med dette planen for opptrapping som ble lagt frem i Prop. 122 S (2015–2016) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2016*.

I arbeidet for å få elever og lærlinger til å fullføre videregående opplæring har skoler og skoleeiere over en årrekke tatt i bruk de mulighetene opplæringsloven gir til å tilpasse opplæringen. Utviklingen i organiseringen av opplæringen har ført til at regelverket for tildeling av utdanningsstøtte ikke lenger er godt nok tilpasset hvordan opplæringen blir organisert. Departementet foreslår derfor både å utvide retten til støtte til grunnskoleopplæring og å gå bort fra studiebelastning som styrende for tildeling av støtte til elever med ungdomsrett til videregående opplæring.

Regjeringen har gjennomgående prioritert å forbedre tilgangen til utdanning i utlandet ved tilpasninger i utdanningsstøtteordningen. Som oppfølging av Meld. St. 25 (2016–2017) *Humaniora i Norge* foreslår departementet å innføre et ekstra stipend og nødvendig støtte til studenter som tar spesielt tilrettelagte programmer på masternivå i Frankrike og Tyskland.

Departementet ønsker at pengene som brukes til utdanningsstøtte skal brukes målrettet. Derfor fremmer departementet som i tidligere høringsnotat forslag om å bruke mindre stipendmidler på enkelte formål i utdanningsstøtteordningen, slik at midlene kan omprioriteres til andre formål innenfor ordningen. Ett eksempel på slik omprioritering innenfor videregående opplæring er redusert stipendandel og økt låneandel i reisetilskuddet som gis til elever som tar videregående opplæring i utlandet, og fulltidsstøtte til alle elever uavhengig av studiebelastning.

3. Hovedtrekk i utdanningsstøtteordningen

Formålet med utdanningsstøtteordningen er å:

- gi like muligheter til utdanning uavhengig av geografiske forhold, alder, kjønn, funksjonsdyktighet, økonomiske og sosiale forhold
- sikre samfunnet og arbeidslivet tilgang på kompetanse
- bidra til at utdanningen skjer under tilfredsstillende arbeidsforhold, slik at studiearbeidet kan bli effektivt.

Utdanningsstøtteordningen er todelt, etter hva slags utdanning eleven eller studenten tar. Den ene delen gjelder for videregående opplæring og for alle elever og lærlinger med ungdomsrett etter opplæringsloven § 3-1 til å ta slik opplæring. Retten til støtte er knyttet til regelverket i opplæringsloven om ungdomsrett, slik at det ikke er satt en egen tidsbegrensning for hvor lenge støtte kan gis. De som får støtte etter denne ordningen får i hovedsak stipend. Grunnstipend er behovsprøvd mot forsørgerinntekt, mens utstyrsstipend ikke er behovsprøvd mot inntekt. Bostipend og stipend til reiser blir gitt til elever som må flytte hjemmefra for å gå på skole.

Den andre delen gjelder for all annen opplæring, inkludert høyere utdanning og videregående opplæring for elever som ikke har ungdomsrett til videregående opplæring. Det gis støtte i normert tid til hver utdanning, og til sammen i maksimalt åtte år. Det er mulig å få støtte i ett år til forsinkelse innenfor maksimalrammen på åtte år. De som får støtte etter denne ordningen får i hovedsak lån. All støtte utbetales som lån, men opp til 40 prosent av basisstøtten kan gjøres om til utdanningsstipend. Andelen stipend avhenger av studieprogresjonen.

I tillegg til disse to hoveddelene finnes spesielle typer av stipend og lån til studenter eller elever som tar hele eller deler av utdanningen i utlandet, ordninger for omgjøring av lån til stipend ved sykdom og fødsel og for dem som har status som flyktning. Videre gis det særskilte stipend for søkere som har barn eller som har nedsatt funksjonsevne.

4. Rett til støtte til bussjåførutdanning ved godkjente trafikkskoler

Gjeldende rett

Alle utdanninger som gir rett til støtte i Lånekassen i dag, er godkjent etter en utdanningslov, og er dermed en del av formelle utdanningssystemet i Norge. Dette gjelder enten utdanningen tilbys av studieforbund, folkehøyskoler, universiteter, private skoler eller offentlige videregående skoler. Den eksamen elevene eller studentene tar, enten det er innenfor høyere utdanning eller videregående opplæring, tas ved en institusjon som har eksamensrett for den aktuelle utdanningen. Noen utdanningstilbydere har ikke selv eksamensrett, men tilbyr utdanning som er av et omfang som gir rett til støtte etter forskrift om tildeling av utdanningsstøtte, og som forbereder til eksamen tatt som privatist ved en institusjon med eksamensrett. Utdanning som tilbys gjennom bedriftsintern opplæring eller er tilrettelagt av Nav, gir ikke rett til støtte. Disse er i hovedsak utdanninger som ikke gir kompetanse i det formelle utdanningssystemet. For eksempel kjøreopplæring ved trafikkskoler gir heller ingen kompetanse i det formelle utdanningssystemet, og gir dermed ikke rett til støtte.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår å åpne for finansiering gjennom Lånekassen av bussjåførutdanning for voksne ved godkjente trafikkskoler. Bakgrunnen for forslaget, som opprinnelig kom fra NHO Transport, er behovet for å øke rekrutteringen av bussjåfører til kollektivtrafikken på kort sikt. Transportbehovet i de største byene øker, og kollektivtrafikken må rustes til å løse denne utfordringen.

Gjennomsnittsalderen for dagens sjåfører er høy, og det er mangel på sjåfører ifølge Urbanets kartlegging av behovet for sjåfører i kollektivtrafikken: <http://urbanet.no/publikasjoner/kartlegging-av-behovet-for-sjaforrekruttering-til-kollektivtrafikken>. Det anslåtte behovet for nye sjåfører er 1 000 personer årlig ifølge kartleggingen. På lang sikt vil trolig den utdanningskapasiteten som finnes for yrkessjåførutdanning i den offentlige fag- og yrkesopplæringen gi god rekruttering, men på kort sikt vil ikke antallet ferdig utdannede sjåfører i vanlig videregående opplæring kunne dekke behovet.

Dersom man skal få til økt rekruttering raskt, må det også skje ved at personer som i dag har annet arbeid, bytter jobb. Dersom de voksne sjåførelevne skal få tilgang til støtteordningen i Lånekassen, må de få støtte etter ordningen som gjelder for høyere utdanning, folkehøyskoler, fagskoler og videregående opplæring for voksne. Det innebærer basisstøtte i den perioden de er i utdanning, samt lån til dekning av skolepenger etter vanlige satser. Tildeling av utdanningsstipend vil avhenge av om eleven bor borte eller i foreldrehjemmet, om eleven består utdanningen og om eleven har inntekt eller formue over grensene for behovsprøving.

Det er grunn til å anta at mange av de som mottar støtte vil komme raskt ut i jobb som bussjåfør etter endt utdanning, siden det er mangel på bussjåfør.

Selve utdanningen består av en grunnutdanning og eventuelt førerkort klasse D i tillegg. Grunnutdanningen tilbys som komprimert løp på 140 timer for persontransport, som tas på heltid over fem uker, og et normalt løp på 280 timer. For å ta grunnutdanning må man imidlertid allerede disponere førerkort klasse D. Noen har altså kun behov for grunnutdanning, mens andre må ta både førerkort og grunnutdanning. Dersom hensikten er å utdanne flere bussjåfør, bør derfor både grunnutdanning og veien frem til førerkort klasse D inkluderes. Kun førerkort klasse D fører imidlertid ikke til kvalifisering som bussjåfør, slik at førerkort alene ikke vil gi rett til støtte.

Grunnutdanningen er relativt lik for alle læresteder. For førerkort klasse D er oppleggene individuelt tilpasset, og det er ikke hensiktsmessig å forholde seg til en definert periode. De fleste lærestedene har imidlertid obligatorisk undervisning på 43,5 timer. Legges dette til grunn, kan det gis fulltidsstøtte i en uke. Støtteperioden bare for grunnutdanningen vil være fem uker. Samlet støtteperiode for både grunnutdanning og førerkort klasse D vil derfor kunne bli seks uker.

To vilkår må justeres for å åpne for støtterett til denne utdanningen. Dette gjelder kravet om minste varighet for utdanningen på ett semester og prinsippet om at utdanning som gir rett til støtte i Lånekassen skal være godkjent etter en utdanningslov. Kravet om minste varighet for utdanningen på ett semester innebærer en avgrensning av hvilken type utdanningstilbud Lånekassen gjelder for. Støtte utmåles for avgrensede tidsenheter, og ikke for oppnådde resultater eller fastsatte læringsmål eller utbytte. En minste varighet på ett semester, eller i praksis tre måneder, betyr at det er sammenhengende utdanning, og ikke for eksempel kortere moduler, som Lånekassen kan gi støtte til.

Prinsippet om at alle utdanning skal være godkjent etter en utdanningslov springer ut av et nødvendig behov for kvalitetssikring. Prinsippet er ikke nedfelt som et eget krav i forskriften om tildeling av utdanningsstøtte, men har vært styrende for utformingen av forskriften.

Verken selve bussjåførutdanningen eller utdanningstilbyderne, som er trafikkskoler, er godkjent etter en utdanningslov, og begge står dermed utenfor det formelle utdanningssystemet. Til tross for dette oppfyller den aktuelle bussjåførutdanningen likevel de kravene til offentlig eller tilsvarende kvalitetssikring som Kunnskapsdepartementet mener bør stilles til en utdanning for at den skal kunne gi rett til støtte i Lånekassen:

- Utdanningen er offentlig godkjent.
- Utdanningen er lagt opp i henhold til en offentlig læreplan.
- Lærestedene som tilbyr utdanningen må ha offentlig godkjenning etter visse vilkår.

Disse tre kravene er oppfylt ved at Statens vegvesen godkjenner læresteder og utdanninger, og ved at læreplanen er regulert i yrkessjåførforskriften.

Både selve utdanningen som gir yrkessjåførkompetanse for transport av personer, og trafikkskolene som tilbyr utdanningen, har offentlig oppfølging og godkjenning ved at Statens vegvesen stiller bestemte krav. Utdanningen reguleres i forskrift om grunnutdanning og etterutdanning for yrkessjåfører. Forskriften stiller krav til grunn- og etterutdanning, prøver, gebyr, bevis samt vilkår for godkjenning og drift av lære- og prøvesteder, inkludert krav til personell.

Når departementet foreslår å åpne for støtte fra Lånekassen til bussjåførutdanning, er det etter en konkret vurdering av kvalitetssikringen av slik utdanning, kombinert med en vektlegging av den klare samfunnsnyttens av å ruste opp kollektivtrafikken. En slik bruk av Lånekassen vil være i tråd med formålet med utdanningsstøtteordningen om å sikre samfunnet og arbeidslivet tilgang på kompetanse.

Departementets forslag

Departementet foreslår å innføre rett til støtte til bussjåførutdanning ved trafikkskoler som er offentlig godkjent. Se forslag til ny § 4-7 og endringer i § 7-4 i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte i kapittel 16.

5. Begrense rett til støtte til ph.d.-utdanning i Norden ved lønn under utdanningen

Gjeldende rett

Det gis i dag støtte til ph.d.-utdanning i utlandet, men ikke i Norge. Grunnen til at slik støtte ikke gis i Norge, er at personer som tar ph.d.-utdanning i Norge enten er i et ansettelsesforhold og mottar ordinær lønn under utdanningen, eller får stipendmidler fra Forskningsrådet eller liknende som dekker utgifter til livsopphold. Det er imidlertid en generell åpning for støtte til ph.d.-utdanning i land utenfor Norge uavhengig av om søkeren mottar lønn eller ikke. Støtteordningen har en generell åpning for støtte fordi ph.d.-utdanning i land utenfor Norge i all hovedsak er lagt opp som tradisjonell utdanning der studenten ikke mottar lønn eller stipend.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår å begrense retten til støtte til ph.d.-utdanning i nordiske land til søkere som ikke får lønn eller stipend til finansiering av livsoppholdet fra andre under utdanningen.

Departementet mener at det er uheldig dersom noen få personer får både stipend og lån fra Lånekassen samtidig som de har full finansiering av livsoppholdet sitt gjennom ulike stipender eller gjennom å være ansatt som stipendiat ved et lærested. I nordiske land er det i større grad enn tidligere blitt vanlig å ansette doktorgradsstipendiater ved læresteder eller ved å finansiere ph.d.-utdanning via ulike stipendprogrammer som likner Forskningsrådets stipendprogrammer. Når de økonomiske vilkårene for slik utdanning er blitt mer like i Norge og Norden for øvrig, er det etter departementets vurdering rimelig at personer som har samme finansiering av ph.d.-utdanningen sin i Norden og Norge behandles likt i utdanningsstøtteordningen. Forslaget berører ikke personer som

tar ph.d.-utdanning i Norden og som ikke får finansiering fra andre som dekker livsoppholdet. De skal fortsatt få støtte fra Lånekassen. Forslaget gjelder nye studenter som starter ph.d.-utdanningen høsten 2018. Studenter som er i gang med ph.d.-utdanning med støtte fra Lånekassen, får støtte til å fullføre utdanningen sin selv om de har livsoppholdsfinansiering fra andre.

Forslaget berører få personer, bare ni søkere mottok støtte til ph.d.-utdanning i Norden i 2016–17. De fleste tok utdanning i Sverige.

Departementets forslag

Departementet foreslår å endre bestemmelsene om utdanning i et annet nordisk land slik at retten til støtte til ph.d.-utdanning faller bort dersom søkeren får lønn eller mottar finansiering fra andre som dekker livsoppholdet under utdanningen. Se kapittel 16 for forslag til endringer i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte § 6-1 nytt andre ledd. Gjeldende andre ledd blir med forslaget nytt tredje ledd.

6. Begrensning av tidsrammen for støtte til utdanning ved folkehøgskole

Gjeldende rett

Til høyere utdanning, fagskole, folkehøgskole og andre utdanninger som ikke tas med ungdomsrett etter opplæringsloven § 3-1 gis det støtte i inntil åtte år til sammen. Det er imidlertid satt en egen begrensning på to år innenfor denne rammen for folkehøgskoleutdanning. Hensikten med begrensningen er at det ikke skal være anledning til å få støtte til flere folkehøgskoleutdanninger etter hverandre.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår å redusere den maksimale tidsrammen for støtte til folkehøgskoleutdanning til ett år. De aller fleste folkehøgskoleutdanninger varer i ett år, og den generelle rammen på to år vil derfor kunne tillate støtte til to ulike folkehøgskoleutdanninger. Departementet ønsker å begrense muligheten til finansiering av flere folkehøgskoleutdanninger fordi utdanningene ikke gir formell kompetanse. Med støtte i to år til folkehøgskole vil det bare være seks år igjen med rett til støtte til kombinasjoner av ulike fagskoleutdanninger, høyere utdanninger og annen etter- og videreutdanning. En rett til støtte gjennom seks år, inkludert ett år med støtte til forsinkelse, vil for mange ikke være tilstrekkelig for å gjennomføre en lang profesjonsutdanning. Departementet mener det er viktig å prioritere tilgangen til lengre utdanninger og til etter- og videreutdanning i støtteordningen.

Departementet ønsker imidlertid ikke med dette å fjerne muligheten til støtte til et andre folkehøgskoleår ved folkehøgskoler som per 2017–18 tilbyr toårige utdanninger. Eksempelvis har Danvik folkehøgskole et andreårstilbud (påbygningsår) innenfor mediefag. Elever som bruker dette og tilsvarende andreårstilbud ved andre folkehøgskoler skal etter forslaget fremdeles få støtte til to år med folkehøgskoleutdanning. Det understrekes at det bare vil være andreårstilbud hvor det andre utdanningsåret utgjør en påbygning på det faglige innholdet i første utdanningsår, som vil kvalifisere for støtte. Den som tar et andre folkehøgskoleår som stipendiat eller tilsvarende, der studieplanen innebærer at eleven skal veilede eller lede andre elever ved folkehøgskolen, vil ikke kunne få støtte til dette.

Departementet mener også at elever med nedsatt funksjonsevne bør ha mulighet til å få støtte til to år med folkehøgskoleutdanning, dersom den aktuelle folkehøgskolen tilbyr et opplegg som er

spesielt tilrettelagt for denne gruppen. Slike tilpassede opplegg for personer med nedsatt funksjonsevne finnes ved flere folkehøgskoler. Med videreføringen av retten til støtte til utdanninger som varer i mer enn ett år, og til spesielt tilrettelagte opplegg for elever med nedsatt funksjonsevne, mener departementet at forslaget er tilstrekkelig målrettet til at det ikke får konsekvenser for andre elever enn dem som ønsker å ta flere folkehøgskoleutdanninger.

Departementets forslag

Departementet foreslår å begrense muligheten til støtte til folkehøgskoleutdanning til ett år, men med mulighet til å få støtte i to år når utdanningen varer i to år eller når den er spesielt tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne. Se kapittel 16 for forslag til endringer i § 8-3 tredje ledd.

7. Videre opptrapping til elleve måneders støtte

Gjeldende rett

I 2017–18 får studenter som tar høyere utdanning eller fagskoleutdanning støtte i ti måneder, med en utvidet støtteperiode våren 2018. I denne perioden blir støtte gitt tilsvarende halvparten av månedlig basisstøtte, slik at studentene vil kunne få utbetalt støtte for en periode på ti og en halv måned. Lånekassen tildeler støtten for den siste uken av juni måned 2018 med forbehold om Stortingets bevilgning i budsjettet for 2018.

Departementets vurderinger og forslag

For å fortsette opptrappingsplanen som regjeringen la frem i revidert nasjonalbudsjett for 2016, og som innebærer at det skal legges til støtte tilsvarende en ekstra uke hvert år fra 2017 til og med 2020, foreslår departementet å legge til støtte tilsvarende en ukes utbetaling av basisstøtte. Støtten skal utbetales våren 2019. Lånekassen tildeler støtte for våren 2019 med forbehold om Stortingets bevilgning i budsjettet for 2019.

Departementets forslag

Departementet foreslår å fortsette opptrappingen til elleve måneders støtte slik at støtte kan bli gitt i utvidet støtteperiode tilsvarende tre fjerdedeler av månedlig basisstøtte. Se forslag til endringer i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte § 8-8 første ledd bokstav b samt andre og tredje ledd i kapittel 16.

8. Fulltidsstøtte uavhengig av studiebelastning til elever i vanlig videregående opplæring

Gjeldende rett

Utdanningsstøtteordningen er i dag innrettet slik at studiebelastningen er styrende for hvor stor andel av full støtte det er mulig å motta fra Lånekassen. Hvis studiebelastningen er mindre enn 100 prosent, vil både studenter og elever i videregående opplæring motta et støttebeløp som er enten halvparten, to tredjedeler eller tre fjerdedeler av full støtte. Eksempelvis vil 50 prosent studiebelastning gi halvparten av fullt støttebeløp, mens 75 prosent studiebelastning vil gi tre fjerdedeler av full støtte.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår å endre forskriften slik at det gis full støtte fra Lånekassen til elever med ungdomsrett i videregående opplæring, uavhengig av om studiebelastningen er redusert eller ikke. Prinsippet om å utmåle utdanningsstøtten i samsvar med studiebelastningen er i utgangspunktet rimelig, men dette prinsippet har med tiden vist seg å være mindre egnet for elever med

ungdomsrett (jf. opplæringsloven § 3-1) i videregående opplæring. I henhold til opplæringsloven skal den enkelte elevs opplæring være tilpasset. Dette forholdet er ikke i seg selv årsak til at enkelte elever i dag ikke har full studiebelastning, men likevel er det slik at lavere studiebelastning kan forekomme som følge av den individuelle tilpasningen av opplæringen. Formålet med endringen er å tilpasse Lånekassens regelverk til den faktiske situasjonen i skolen, hvor man i henhold til opplæringsloven tilstreber å lage gode, tilpassede opplegg for den enkelte elev. Forslaget vil dermed gi en bedre harmonisering mellom opplæringsloven og utdanningsstøtteregelverket.

Endringen vil bidra til å sikre større grad av likebehandling mellom elever som er i sammenlignbare situasjoner. Departementets forslag vil hindre at elever havner i en unødvendig krevende økonomisk situasjon og kan trolig bidra til å understøtte arbeidet mot frafall i videregående opplæring. Det er i dag flere årsaker til at like, eller sammenlignbare, tilfeller kan ende opp med ulik støtte fra Lånekassen. Eksempler på dette er ulike rutiner fra lærestedene for innrapportering, eller mangelfull rapportering underveis i undervisningsåret om reduksjon i belastningen. Det kan også være elever som etter dagens regelverk har full støtte, selv om belastningen er mindre enn hundre prosent, for eksempel elever med redusert belastning i forbindelse med omvalg.

Det bærende prinsippet for at elever med ungdomsrett i videregående opplæring skal motta støtte fra Lånekassen, vil være at eleven har status som elev. Det vil ikke stilles noe krav til minimumsbelastning i form av antall undervisningstimer for å kunne få støtte.

Departementets forslag

Departementet foreslår å endre § 7-3 om studiebelastning og beregning av støtte, slik at det fremgår at støttebeløpet ikke reduseres for elever med ungdomsrett i videregående opplæring, selv om studiebelastningen er redusert. Videre foreslås det at fjerde ledd i § 7-1 og bokstav d i § 15-1 strykes. Se kapittel 16 for forslag til endringer i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte.

9. Utvidet rett til støtte til grunnskoleopplæring

Gjeldende rett

I dagens utdanningsstøtteregelverk er det en viss åpning for støtte fra Lånekassen til grunnskoleopplæring. Opplæringsloven § 4A-1 ble endret i 2016. Endringen innebærer at kommuner og fylkeskommuner kan tilby grunnskoleopplæring til personer som har rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1 (ungdomsrett), men som har behov for mer grunnskoleopplæring for å få tilstrekkelige forutsetninger for å kunne fullføre videregående opplæring. Disse har ikke rett til støtte til grunnskoleopplæringen.

Elevene som omfattes av forslaget har i stor grad minoritetsspråklig bakgrunn. I mange tilfeller har elevene et svakt grunnlag i norsk, noe som gjør dem dårlig rustet for å gjennomføre videregående opplæring. I mange tilfeller kommer elevene fra ressursvake familier. Det finnes også ungdommer som er født og oppvokst i landet som har så mangelfulle kunnskaper etter endt 10. klasse at de ikke har tilstrekkelige forutsetninger for å kunne gjennomføre videregående opplæring.

I dagens regelverk er det en tidsbegrensning på ett år for støtte til grunnskoleopplæring. Dette gjelder søkere som tar ulike kurs med repetisjon av fag fra grunnskolen, som forberedelse for opptak i videregående opplæring når søkeren har rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet mener at det er gode grunner for å endre regelverket slik at det blir større åpning for støtte til grunnskoleopplæring. Etter endringen i opplæringsloven § 4A-1, med et nytt andre ledd som åpner for at elever med ungdomsrett til videregående opplæring kan få mer grunnskoleopplæring, er det viktig at utdanningsstøtteregelverket harmonerer med opplæringsloven.

I de tilfeller hvor skoleeier og/eller eleven mener det er behov for mer grunnskoleopplæring før oppstart i videregående opplæring, bør eleven trolig heller ikke starte i videregående opplæring før han eller hun har bedre faglige forutsetninger. Etter dagens regelverk er det ikke rett til utdanningsstøtte for å gjøre det skolen mener er fornuftig og til elevens beste. Det er derimot mulig å få støtte fra Lånekassen til videregående opplæring, selv om skolens vurdering er at eleven har for svake faglige forutsetninger for å lykkes. Det kan fremstå som et paradoks at støtte ikke gis til utdanning som gir nødvendig faglige forutsetninger for å kunne gjennomføre videre utdanning, som er støtteberettiget.

Begrepsbruken i utdanningsstøtteregelverket må også endres for å harmonere bedre med opplæringsloven. Betegnelsen «kurs med repetisjon av fag fra grunnskolen» som brukes i dagens § 4-1 bokstav d har et innhold som fylkeskommuner og andre tilbydere av grunnskoleopplæring ikke lenger kjenner seg igjen i. Begrepene bør erstattes med begreper som refererer til grunnskoleopplæringen av i dag.

Det foreslås også å endre tidsrammen for støtte til grunnsopplæring, slik at det fremgår at støtte i slike sammenhenger kan gis i inntil to år. Dette er i tråd med den praksis Lånekassen har i dag.

Departementets forslag

Departementet foreslår å endre § 4-1 bokstav d, slik at det fremgår at det gis støtte til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven § 4A-1 andre ledd. Videre foreslår departementet en endring i § 15-1 første ledd bokstav c, slik at tilsvarende fremgår også i denne bestemmelsen. Det foreslås også at tidsrammen i § 8-2 settes til to år, i tråd med gjeldende praksis. Se kapittel 16 for forslag til forskriftsendringer. Se også omtale av endringer i reguleringen av flyktningstipend i kapittel 14.10.

10. Endring i avstandsgrense mellom foreldrehjem og skole for å være berettiget til bostipend

Gjeldende rett

Etter gjeldende § 17-2, som regulerer vilkår for bostipend, fremgår det at søkere som ikke bor hos foreldrene får bostipend når avstanden mellom foreldrehjemmet og skolen er 40 km eller mer, eller når reisetiden er tre timer eller mer samlet per dag. Bostipend kan også gis når eleven må bo utenfor foreldrehjemmet på grunn av andre særlige forhold av personlig og sosial karakter.

Bostipendet utgjør 4 359 kroner per måned i 2017–2018, og blir ikke behovsprøvd mot foreldreøkonomien. Stipendet blir derimot behovsprøvd mot egen inntekt for lærlinger.

Departementets vurderinger og forslag

Støtteordningen til elever med ungdomsrett til videregående opplæring er ment som et supplement til familieøkonomien. Både bostipendet som skal gå til økte bortgifter og utstyrsstipendet som skal gå til utgifter til læremidler, er universelle støtteordninger.

Formålet med bostipendet er å gi tilskudd til økte boutgifter for familien når eleven må flytte hjemmefra for å ta videregående opplæring. I 2015–2016 var det 28 800 elever som fikk bostipend, og utgiftene til dette stipendet var rundt 1 mrd. kroner. Det er flest mottakere av bostipend på Vestlandet og i Nord-Norge.

Fordi bostipendet er en universell ordning der reglene skal være enkle og oversiktlige, og med få unntak, er det etter gjeldende rett satt en bestemt grense for reisetid og en grense for reiseavstand. Vilåårene skal på en enkel måte avgrense den gruppen som ville brukt så lang tid på daglige reiser mellom foreldrehjem og skole, dersom eleven skulle bodd hjemme, at dette kunne gått ut over det daglige skolearbeidet og dermed muligheten til å fullføre videregående opplæring. Det enkleste målet på høy tidsbruk på daglige reiser til og fra skolen er en kilometergrense. Et slikt krav legger til rette for innhenting av data og dermed effektiv maskinell behandling av flertallet av søknadene om bostipend i Lånekassen. Det er derfor reiseavstand er valgt som vilkår for bostipend i tillegg til reisetid.

Departementet er opptatt av å målrette stipendordningene i Lånekassen slik at de treffer dem som har størst behov for stipendet. Som en målretting av bostipendet mot dem som har størst behov, foreslår departementet en moderat økning av avstandsgrensen fra 40 til 60 km for å kunne kvalifisere for bostipend. Det alternative vilkåret om samlet reisetid på tre timer eller mer samlet per dag endres ikke. I en vurdering av betingelser for å kunne gjennomføre videregående opplæring, er *tiden* en elev må bruke på å reise mellom foreldrehjem og skole etter departementets oppfatning en langt mer relevant størrelse enn *avstanden* mellom foreldrehjemmet og skolen. Det er i dag 4 200 elever som får bostipend og som har en reiseavstand mellom foreldrehjem og skole som ligger i intervallet mellom 40 og 60 km. Av disse er det anslått at rundt 75 prosent fortsatt vil ha rett til bostipendet når kravet til reiseavstand økes, fordi reisetiden vil være tre timer eller mer.

De som blir berørt av forslaget er altså dem som har en reisevei fra foreldrehjemmet til skolen på over 40 km, men under 60 km, og som vil bruke mindre enn tre timer samlet på reiseveien per dag. Denne gruppen er anslått til å være 1 000 elever. Konsekvensen av forslaget for de familiene som berøres er at de må dekke utgiftene til hybel for eleven fullt ut, dersom familien velger at eleven skal bo utenfor foreldrehjemmet for å ta videregående opplæring.

Bostipendet er en universell støtte med samme beløp og samme regler for alle, og kan i begrenset grad tilpasses den faktiske situasjonen i den enkelte familien. For eksempel vil det være situasjoner der en av foreldrene ikke bidrar til å forsørge barna sine, eller bidrar mindre økonomisk enn den andre forelder. Dersom særlige forhold av personlig eller sosial karakter, for eksempel alvorlige konflikter i hjemmet, gjør at eleven vil bli forhindret i å gjennomføre utdanningen dersom han eller hun bor i foreldrehjemmet, kan eleven få bostipend selv om kravene til reisetid eller reiseavstand ikke er oppfylt. Det samme gjelder dersom foreldrene er skilt og det ikke er mulig for eleven å bo hos noen av dem.

Frafall fra videregående opplæring har komplekse årsaker. Ifølge rapporten *Frafall fra videregående opplæring. En systematisk oversikt* (Kunnskapssenteret for utdanning 2015), er en av de sentrale årsakene til frafall elevens bakgrunn. For eksempel kan problemer i hjemmet som gjør det vanskelig å konsentrere seg om skolen ha betydning for frafall. Departementet mener på bakgrunn av kunnskapsoppsummeringen i denne rapporten at forslaget om økt avstandsgrense for bostipendet ikke vil ha noen betydningsfull effekt på frafallet fra videregående opplæring. Elever som har problemer i hjemmet av en slik art at de påvirker muligheten til å gjennomføre utdanningen, og som mister bostipendet på grunn av økt avstandsgrense, vil kunne ha mulighet til å få bostipend likevel dersom vilkåret om særlige forhold i hjemmet av personlig eller sosial karakter er oppfylt.

Departementets forslag

Departementet foreslår å endre § 17-2, slik at avstandsgrensen mellom foreldrehjemmet og skolen økes fra 40 til 60 km for å kunne motta bostipend. Øvrige vilkår for bostipend endres ikke. Se forslag til endring i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte i kapittel 16.

11. Redusert stipendandel i reisetilskuddet til søkere som får støtte til videregående opplæring i utlandet

Gjeldende rett

Etter gjeldende regelverk gis det tilskudd til to reiser tur/retur til søkere som tar utdanning utenfor Norden. Størrelsen på tilskuddet er avhengig av hvilken verdensdel lærestedet ligger i. Elever som får støtte til vanlig videregående opplæring i utlandet får i dag 70 pst. av tilskuddet som stipend og 30 pst. som lån.

Departementets vurderinger og forslag

For å få rom til å prioritere andre deler av utdanningsstøtteordningen er det siden 2015 blitt gjort flere innstramninger i reisestøtteregelverket. Frem til 2016–17 fikk utenlandsstudenter i høyere utdanning 70 pst. av reisetilskuddet som stipend, mens de fra 2017–18 får 35 pst. av dette tilskuddet som stipend. Departementet foreslår å gjøre tilsvarende endring i reisetilskuddet til dem som får støtte til videregående opplæring i utlandet, slik at begge grupper får beregnet denne støtten på lik måte. Elevene i utlandet vil bli tilbudt det samme totale støttebeløpet som før, men forslaget innebærer at de som velger å ta imot både låne- og stipenddelen av reisetilskuddet vil få en noe høyere gjeld. En elev som tar videregående opplæring i Europa vil med forslaget få redusert sitt reisestipend med ca. 1 700 kroner. Går man på skole i USA, blir stipendreduksjonen drøyt 6 000 kroner.

Departementets forslag

Departementet foreslår å redusere stipendandelen i reisetilskuddet som gis til elever som tar vanlig videregående opplæring (ungdomsrettselever) i land utenfor Norden, fra 70 til 35 pst. Låneandelen i reisetilskuddet blir dermed 65 pst. Se kapittel 16 for forslag til endring i § 38-1 første ledd.

12. Fjerne rett til reisetilskudd for søkere som får støtte til reiser fra andre

Gjeldende rett

Bestemmelsene om stipend til hjemreiser for elever som tar videregående opplæring i Norge eller Norden inneholder en regel om at det ikke gis slik støtte til søkere som mottar reisestøtte fra folketrygden eller andre ordninger. Tilsvarende regel finnes i dag ikke i bestemmelsene om reisetilskudd til dem som tar utdanning i land utenfor Norden.

Departementets vurderinger og forslag

Etter departementets oppfatning er det ikke grunn til å gi tilskudd til reiser gjennom Lånekassen til personer som allerede mottar støtte til samme formål fra andre ordninger. Samme prinsipp bør gjelde for elever og studenter i land utenfor Norden som for elever i Norge og Norden, slik at dobbeltdekning av reiseutgifter unngås. På samme måte som i reisestipendregelverket for elever i Norge, foreslås det å ta inn en presisering om at stipend fra Erasmus+ ikke regnes som reisestøtte i denne sammenhengen.

Departementets forslag

Det foreslås en regel som fastsetter at søkere som får støtte til reiser fra andre, ikke kan få tilskudd til hjemreiser ved utdanning i utlandet fra Lånekassen. Det gjøres imidlertid unntak for stipend fra Erasmus+. Se kapittel 16 for forslag til nytt tredje ledd i § 38-1.

13. Nytt stipend til studenter som tar tilrettelagte masterprogrammer i ingeniør- eller økonomifag i Tyskland og Frankrike

Gjeldende rett

Støtteordningen gjennom Lånekassen gir generelt gode vilkår for studier i utlandet. I tillegg til en romslig skolepengestøtte, får utenlandsstudentene livsoppholdsstøtte etter samme satser som studenter i Norge, samt reisestøtte. Det finnes også to ordninger med støtte til forberedende språkopplæring for dem som planlegger eller har fått opptak til utdanning i ikke-engelskspråklige studieland. Men bortsett fra disse språkopplæringsordningene inneholder støtteregelverket for utenlandsstudier ellers ikke noen særskilte ordninger for å stimulere studenter til å ta utdanning i bestemte land/språkområder eller innenfor bestemte fag.

Departementets vurderinger og forslag

Næringslivet etterlyser kandidater som kombinerer ingeniør- eller økonomiutdanning på mastergradsnivå med kunnskaper i et annet fremmedspråk enn engelsk. Regjeringens Tyskland-strategi fastslår at Tyskland er Norges viktigste partner i Europa og at regjeringen vil «stimulere til økt interesse for tysk språk og Tyskland i skolen og blant studenter». Frankrike er Norges fjerde viktigste handelspartner og tredje viktigste samarbeidspartner innenfor EUs rammeprogram for forskning og innovasjon.

På denne bakgrunnen ønsker departementet å stimulere flere studenter til å velge utdanning i Tyskland eller Frankrike. Ut fra næringslivets behov er det særlig viktig med insentiver for å få flere til å ta ingeniør- eller økonomiutdanning på høyt nivå i disse landene. Det er relativt få norske gradsstudenter i Tyskland og Frankrike i dag, til tross for at studieavgiftene generelt er lave her. Forklaringen er trolig i noen grad at mange studenter frykter at de ikke behersker språket godt nok til at de klarer å gjennomføre et studium på høyt nivå i disse landene. Mangelfulle forkunnskaper i kjernefag innenfor ingeniør- og økonomiutdanninger kan også være til hinder for at studenter tar sjansen på å gi seg i kast med mastergradsstudier her. I Tyskland kan i tillegg søknadsprosessen oppleves som relativt tung.

Det er grunn til å tro at det blir enklere å rekruttere norske studenter til masterutdanninger i ingeniør- og økonomifag i Tyskland og Frankrike, dersom det kan tilbys spesielt tilrettelagte programmer for denne gruppen studenter. SIU administrerer allerede et program av denne typen for ingeniørstudenter ved høyskolen INSA i Toulouse (NORGINSIA), der en kvote norske studenter følger et spesielt tilrettelagt opplegg med vekt på fransk språk og matematikk første studieår. Jf. Meld. St. 25 (2016–2017) *Humaniora i Norge*, ser departementet for seg at flere lignende opplegg over tre år kan etableres etter avtale med utvalgte læresteder. SIU har fått i oppgave å inngå slike avtaler og å administrere nye programmer som etableres.

Dersom det i tillegg gis økonomiske insentiver gjennom utdanningsstøtteordningen til å søke seg til slike spesielt tilrettelagte opplegg, tror departementet at tiltaket kan bli et effektivt middel for å utdanne flere ingeniører og økonomer med verdifull tilleggskompetanse i tysk eller fransk språk og kultur. Departementet ønsker derfor å etablere et nytt stipend på kr 20 000 per år, som er ment for å rekruttere studenter til å ta mastergradsutdanning under det eksisterende NORGINSIA-programmet

og nye, tilsvarende programmer administrert av SIU innenfor ingeniør- og økonomifag i Tyskland og Frankrike. Stipendet kommer i tillegg til den støtten disse studentene vil ha rett til etter dagens regelverk for utdanning i utlandet. For NORGINSA-studentene og andre program på masternivå som varer i mer enn tre år, ser departementet for seg at det ekstra stipendet gis i de tre første studieårene.

Det er videre nødvendig at retten til støtte til et første, forberedende år av den treårige masterutdanningen får en egen hjemmel i forskriften for rett til støtte. Dette er ment som en sikkerhetsmekanisme i tilfelle det opprettes programmer hvor enkelte deler faller utenfor hovedregelen i § 33-1 om hvilke utdanninger i land utenfor Norden som gir rett til støtte.

Departementets forslag

Departementet foreslår å etablere et nytt rekrutteringsstipend på kr 20 000 per år i inntil tre år. Stipendet gis til studenter som deltar på spesielt tilrettelagte masterprogrammer i ingeniør- eller økonomifag i Tyskland og Frankrike som SIU har fått i oppdrag å etablere, herunder det allerede eksisterende NORGINSA-programmet ved ingeniørskolen INSA Toulouse i Frankrike. Se kapittel 16 for forslag til nytt fjerde ledd i § 33-3 og ny § 38-2.

14. Regeltekniske endringer

14.1 Presisering av rett til støtte til årsstudium for lærere ved norske studiesentre

Gjeldende rett

Det blir gitt støtte til kurs ved de norske studiesentrene og instituttene i York, Caen, Kiel, Aten, Roma og St. Petersburg dersom kurset er en del av en høyere utdanning som er påbegynt i Norge. Det blir også gitt støtte når kurset ikke er en del av en påbegynt høyere utdanning i Norge, dersom studenten har opptak ved et utenlandsk lærested og tar en utdanning som gir rett til støtte etter hovedregelen i § 33-1 om hvilke utdanninger i land utenfor Norden som gir rett til støtte. Støtte blir gitt etter reglene for utdanning i Norge dersom kurset varer i mindre enn fire uker, og etter reglene for utdanning i utlandet dersom kurset varer i fire uker eller mer. Rett til støtte etter reglene for utdanning i land utenfor Norden innebærer ekstra støtte til reiser og mulighet til stipend til forberedende språkkurs.

Departementets vurderinger og forslag

Det er behov for flere lærere i fremmedspråk i skolen, og departementet mener derfor at det er viktig å legge til rette for god tilgang til kurs og videreutdanning for lærere. De lengre kursene ved studiesentrene og instituttene i utlandet bør generelt gi rett til støtte etter reglene for utdanning i utlandet, uavhengig av om studenten tar kurset som en del av en norsk høyere utdanning eller som videreutdanning. Årsstudium i fransk med didaktikk ved Det fransk-norske studiesenteret i Caen er et studietilbud som er spesielt rettet mot læreryrket. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) har nylig overtatt ansvaret for dette studietilbudet, og studentene har med dette status som studenter ved NTNU i studieåret. Etter gjeldende regelverk vil kurset da måtte regnes som norsk høyere utdanning som er lagt til utlandet, slik at studentene vil få samme støtte som studenter ved NTNU i Norge. Se § 4-3.

Rett til støtte etter reglene for utdanning i Norge for studentene i årsstudiet er en utilsiktet konsekvens av at ansvarsforholdene for årsstudiet er blitt endret. Det har ikke tidligere vært nødvendig å regulere spesielt at alle kurs som oppfyller minstekravet til varighet ved studiesentrene skal gi rett til støtte etter reglene for utdanning i utlandet, siden andre regler har gitt det ønskede resultatet. For å kunne videreføre retten til støtte etter reglene for utdanning i utlandet som i dag,

foreslår departementet derfor å presisere at årskurs ved studiesentrene og instituttene gir rett til støtte etter reglene for utdanning i utlandet også når de ikke tas som en del av en høyere utdanning som er påbegynt i Norge.

Departementets forslag

Departementet foreslår å presisere at årskurs ved studiesentrene og instituttene gir rett til støtte etter reglene for utdanning i utlandet også når de ikke tas som en del av en høyere utdanning som er påbegynt i Norge. Se kapittel 16 for forslag til endringer i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte § 4-2.

14.2 Presisering av rett til støtte når delstudiene i utlandet tas på deltid

Gjeldende rett

Studenter som tar en del av den høyere utdanningen eller fagskoleutdanningen de har begynt på i Norge i utlandet, får støtte til dette studieoppholdet når oppholdet varer i minst fire uker og godkjennes av lærestedet i Norge som en del av utdanningen. De som tar delstudier i land utenfor Norden, får ekstra støtte til reiser, til skolepenger og til eventuelt språkkurs etter reglene i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte, fjerde del. I § 35-1 i forskriftens fjerde del stilles det imidlertid krav om at utdanningen må være lagt opp som fulltidsutdanning i studielandet.

Departementets vurderinger og forslag

Regelen som hjemler støtte til delstudier i utlandet for studenter som er i gang med utdanning i Norge er § 5-1. Det er ikke satt begrensninger i denne regelen om at støtte til delstudier skal gjelde kun for studenter som tar utdanning på fulltid. Departementet har heller ikke hatt noen slik intensjon. Imidlertid kan henvisningen til reglene i fjerde del i § 5-1 forstås slik at den regelen som er satt i fjerde del, og som begrenser retten til støtte til fulltidsutdanning, også gjelder for dem som tar utdanning i utlandet som del av en norsk grad. Hensikten med avgrensningen til fulltidsutdanning i § 35-1 er at støtte til hel gradsutdanning i land utenfor Norden kun gis til utdanning på fulltid. Det blir også vist til § 5-1.

For å gi en tydeligere hjemmel for at støtte til delstudier i utlandet kan gis også når studenten tar deltidsutdanning i Norge, foreslår departementet å presisere dette i forskriften. Studenter som tar deltidsutdanning i Norge får uttelling i studiepoeng for delstudier i utlandet tilsvarende den studiebelastningen de har for utdanningen. Studenter som har en studiebelastning på 75 prosent får følgelig 75 prosent av maksimalt støttebeløp. Det følger imidlertid ikke av forslaget at delstudier i utlandet på deltid når studenten tar fulltidsutdanning i Norge, skal gi rett til fulltidsstøtte. Forslaget er i tråd med Lånekassens gjeldende praksis.

Reguleringen bør plasseres i § 5-1, som er hovedregelen for tildeling av støtte til delstudier i utlandet. For å klargjøre ytterligere, foreslår departementet også å stryke andre ledd i § 35-1.

Departementets forslag

Departementet foreslår å presisere at støtte til delstudier i utlandet på deltid gir rett til støtte når delstudiene er en del av en deltidsutdanning som er påbegynt i Norge. Videre foreslår departementet at støttebeløpet regnes ut etter den studiebelastningen studenten har for utdanningen. Se kapittel 16 for forslag til endringer i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte § 5-1 og § 35-1 andre ledd.

14.3 Rett til å beholde visse typer støtte som utbetales hvert halvår ved avbrutt utdanning

Gjeldende rett

Når søkeren avbryter en utdanning, er hovedregelen at han eller hun kan beholde støtten for perioden mellom oppstart av utdanningen og avbruddet. Når støtten ikke er utbetalt når søkeren avbryter utdanningen, er det imidlertid et vilkår at utdanningen må ha vart i minst tre måneder for at søkeren skal ha rett til å beholde støtten i tiden frem mot avbruddet.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår å regulere at semesterbaserte eller halvårslige støtteytelser som reisestøtte eller støtte til skolepenger, både kan beholdes og utbetales ved et avbrudd i utdanningen. Dette er i tråd med Lånekassens gjeldende praksis. Støtte til skolepenger blir som hovedregel utbetalt sammen med den første støtteterminen hvert halvår. Det kan gjøres unntak fra dette ved utdanning i utlandet hvor det er dokumentert at det utenlandske lærestedet krever hele beløpet innbetalt ved oppstart i undervisningsåret. § 9-5 gir ikke noe klart svar på spørsmålet om støtte til skolepenger kan beholdes av søkeren eller utbetales til søkeren etter et avbrudd. Formuleringen «fram til avbruddet» kan tolkes slik at søkeren har rett til å beholde eller å få utbetalt en forholdsmessig del av skolepengene, det vil si frem til avbruddet. Den kan likevel også tolkes slik at søkeren kan få beholde eller å få utbetalt skolepenger som søkeren har betalt før avbruddet, og som ikke er refundert. Denne tolkningstvilen er påpekt av Lånekassens klagenemnd, som har etterlyst bedre regulering av rettighetene ved avbrutt utdanning.

Lånekassens gjeldende praksis er slik at søkere som har fått støtte til skolepenger for ett semester, og som senere avbryter utdanningen i utlandet, får beholde den tildelte støtten til skolepenger for hele semesteret hvis skolepengene ikke er refundert fra lærestedet. Søkere som avbryter en utdanning som har vart i minst tre måneder, før støtten er utbetalt, får utbetalt skolepenger for hele semesteret hvor avbruddet skjer. Reisestøtte, som også er en semesterbasert eller halvårlig ytelse, behandles på samme måte som skolepenger. Reguleringen vil også gjelde reisestøtte som er gitt etter forskriftens andre del, selv om dette ikke er en halvårlig ytelse. Departementet mener at praksis skal være lik for elever og studenter i utlandet, uavhengig av utbetalingsmåte.

Departementets forslag

Departementet foreslår omformuleringer i bestemmelsen som regulerer rettighetene til å beholde støtte ved avbrutt utdanning. Se kapittel 16 for forslag til endringer i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte § 9-5.

14.4 Sammenslåing av bestemmelsene om sykestipend

Gjeldende rett

Sykestipend innebærer at tildelt støtte i en angitt periode blir omgjort til sykestipend. Stipendet og vilkårene er like for ordinært og gradert sykestipend. Det gis fullt sykestipend til søkere som er helt studieuføre, og gradert sykestipend til søkere som er minst 50 prosent studieuføre. Dette er regulert i kapittel 40 om sykestipend, men i to separate bestemmelser, en for ordinært sykestipend og en for gradert sykestipend. Bakgrunnen for at sykestipend frem til nå har vært regulert i to bestemmelser er at gradert sykestipend ble innført som en midlertidig ordning fra høsten 2011. Fra og med våren 2014 ble ordningen gjort permanent.

Departementets vurderinger og forslag

Kunnskapsdepartementet mener det ikke er grunn til å opprettholde to separate bestemmelser for sykestipend nå som ordningen med gradert sykestipend er permanent, og vilkårene for øvrig er like. En del søkere vil også variere sykemeldingsgrad i løpet av søknadsperioden.

Departementets forslag

Departementet foreslår å endre § 40-1 som regulerer vilkår for sykestipend til å også inkludere søkere som er minst 50 prosent studieuføre. Samtidig foreslår departementet å fjerne § 40-2 som i dag regulerer gradert sykestipend. Det foreslås også to språklige endringer ved å fjerne siste setning om dokumentasjon i første ledd og å fjerne parentesene i andre ledd. Se forslag til forskriftsbestemmelser i kapittel 16.

14.5 Nedfelling av praksis ved begrensning i samtidige ytelser – sykestipend

Gjeldende rett

Søkere som har rett til sykepenger fra folketrygden kan ha rett til noe sykestipend ved at differansen mellom tildelt støtte og sykepengebeløpet blir omgjort til sykestipend. I dagens ordlyd kan det fremstå som det kun gjelder sykepenger som utbetales fra Nav, men praksis skiller det ikke på om det er arbeidsgiver eller Nav som står for selve utbetalingen. Det er samtidig regulert at det ikke gis sykestipend i perioder der en søker samtidig har rett til arbeidsavklaringspenger.

Departementets vurderinger og forslag

Det bør ikke være noen forskjell på hvem som står for utbetalingen av sykepenger når beløp for avkorting av sykestipend skal avgjøres. Det er praksis å avkorte også mot sykepenger utbetalt fra arbeidsgiver i dag, men for å understreke dette foreslår departementet å stryke «fra folketrygden» i den aktuelle bestemmelsen. Og i forenklingsøyemed bør det heller ikke være nødvendig å presisere at arbeidsavklaringspenger kommer fra folketrygden.

Departementets forslag

Departementet foreslår å endre forskriften slik at det ikke lenger legges vekt på hvem som utbetaler henholdsvis sykepenger og arbeidsavklaringspenger, men at det er retten til ytelsene som avgjør avkorting eller bortfall av rett til sykestipend. Se forslag til endringer i § 40-5 (nåværende § 40-6) i kapittel 16.

14.6 Innføre definisjon av sivilstand ved behovsprøving mot formue og behovsprøving av forsørgerstipend

Gjeldende rett

I § 29-3 reguleres behovsprøving mot formue for utdanningsstipend, forsørgerstipend, stipend til søkere med nedsatt funksjonsevne (ekstrastipend) og flyktningstipend. I bestemmelsen står det «Fastsettingen av formues- og inntektsskatt for det året søkeren har fått støtte, blir lagt til grunn». En mulig tolkning av dette er at ikke bare likningstall fra skattemeldingen benyttes, men også den sivilstanden som skatteetaten har lagt til grunn for skattemeldingen. Lånekassens praksis er at det kun er likningstallene fra skattemeldingen som anvendes ved behovsprøvingen. Det er imidlertid søkerens sivilstand på søknadstidspunktet som legges til grunn av Lånekassen i saksbehandlingen. I en del tilfeller vil denne skille seg fra den som er registrert i skattemeldingen, f.eks. avhengig av når på året et ekteskap inngås. Tilsvarende problemstilling gjelder for § 29-4 (Behovsprøving av forsørgerstipend mot ektefelles person- og kapitalinntekt).

Departementets vurderinger og forslag

Utdanningsstøtteforskriften og skatteloven har ulike formål de skal oppfylle. Etter departementets vurdering tilsier dette at det i behovsprøvingen for utdanningsstøtte ikke uten videre bør legges til grunn sivilstand i skattemessig forstand. En person som gifter seg etter 31. oktober, vil bli liknet som enslig det påfølgende kalenderåret. Bruk av skattelovens regler når det gjelder klassifiseringen av en person som gift eller enslig, vil gi en stor og for Lånekassen unødvendig tidsmessig forskyvning. Lånekassen trenger å vurdere søkerens sivilstand på søknadstidspunktet.

Departementets forslag

Departementet foreslår å gjøre det klart i § 29-3 og § 29-4 at Lånekassen legger til grunn sivilstanden som er registrert i Det sentrale folkeregisteret (DSF) når søknaden om støtte mottas. Dette gjøres ved å tilføye et nytt ledd i begge bestemmelser, der dette fremgår. Se kapittel 16 for forslag til endringer i nevnte paragrafer i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte.

14.7 Henvisninger til folketrygden

Gjeldende rett

I forskriften er det i flere bestemmelser henvist til ytelser fra folketrygden eller Nav.

Etter § 21-3 får en søker ikke reisestipend fra Lånekassen dersom vedkommende får støtte til reiser fra folketrygden eller andre ordninger.

Departementets vurderinger og forslag

Forskriften har ikke en konsekvent bruk av referanser til folketrygden. På den ene siden vises det til trygdeordningen som sådan, og på den andre siden til forvaltningsorganet som utbetaler og forvalter ytelsen, altså arbeids- og velferdsforvaltningen. Det er ikke ønskelig å bruke begrepet *Nav* alene som betegnelse i offentlige dokumenter. Der *Nav* alene er brukt, og det er naturlig å vise til den som forvalter trygdeytelsene, bør begrepet byttes ut med «arbeids- og velferdsforvaltningen», eventuelt «Arbeids- og velferdsetaten» når det skal refereres til det enkelte Nav-kontoret. I de fleste bestemmelsene er henvisningene til folketrygden overflødige, siden navnet på den aktuelle folketrygdtytelsen er nevnt i samme setning som folketrygden. Navnet på ytelsene er entydige og kan ikke forveksles med for eksempel ytelser fra forsikringsselskaper. «Folketrygden» kan derfor tas ut i tilfeller der både ytelsen og folketrygden nevnes.

Det er ingen elever med rett til videregående opplæring som kan motta støtte til reiser fra folketrygden. Så lenge folketrygden ikke dekker reiser, har det dermed ingen hensikt å regulere dette. Siden avgrensningen er overflødig, bør den følgelig fjernes.

Departementets forslag

Departementet foreslår å fjerne henvisningen til folketrygden i § 20-3, § 21-3, § 39-1 bokstav c og § 40-6. Videre foreslås det å bruke andre begreper i § 29-8 og § 43-3. Se forslag til erstatning for *Nav* i § 12-2, § 4-7 bokstav c, § 19-4 bokstav b og § 29-8. Se forslag til endringer i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte i kapittel 16.

14.8 Forenkling av reglene om støtterett til videregående opplæring og fagskoleutdanning utenfor Norden

Gjeldende rett

Støtterett til hel videregående opplæring eller hel fagskoleutdanning i land utenfor Norden er regulert i § 33-6. Bestemmelsen innleder med å slå fast at det i utgangspunktet ikke gis støtte til slik utdanning utenfor Norden. Derneft ramses det opp en del situasjoner og nærmere bestemte

utdanninger hvor man likevel kan få støtte til skolegang på dette nivået i utlandet. Med en slik oppbygning fremstilles de situasjonene og utdanningene som gir støtterett, som unntak fra en hovedregel om ingen støtterett. I hovedsak er unntakene knyttet til videregående opplæring.

§ 33-7 til § 33-12 omhandler støtterett til kortere studieopphold i land utenfor Norden til utdanning som er på nivå med videregående opplæring eller fagskoleutdanning i Norge. Også her er regelverket bygd opp på en måte som gjør at støtterett til slike kortere studieopphold fremstilles som unntak fra en hovedregel om at det ikke gis støtte til denne typen opplegg.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet er opptatt av å fremme internasjonalisering innenfor videregående opplæring og fagskoleutdanning, og synes ikke det er heldig at situasjoner og nærmere bestemte utdanninger og utvekslingsopplegg som med god grunn gir støtterett i Lånekassen, blir presentert som unntaksregler. Det er et mål at alle de mulighetene som finnes til å ta utdanning på disse nivåene i utlandet med støtte fra Lånekassen, blir godt brukt. I særdeleshet gjelder dette mulighetene for støtte til kortere studieopphold, som gir verdifull erfaring og kompetanse for både elever, lærlinger og fagskolestudenter som benytter seg av tilbudet. Spesielt på dette området er det liten grunn til å presentere støtterettsgrunnlagene som unntak. Måten støttemulighetene blir presentert i regelverket vil ha betydning for hvordan de blir oppfattet.

Departementet mener dessuten at dagens fremstillingsform gjør regelverket unødig tungt å lese. Det bør være tilstrekkelig å positivt slå fast i hvilke tilfeller det kan gis støtte til utdanning som er på nivå med videregående opplæring eller fagskoleutdanning i Norge i land utenfor Norden.

Departementets forslag

Det foreslås å endre oppbygningen av bestemmelsen som regulerer støtterett til hel videregående opplæring eller hel fagskoleutdanning i land utenfor Norden. Istedenfor å fremstille støtterettsgrunnlagene som unntak, bør bestemmelsen helt enkelt slå fast i hvilke tilfeller det kan gis støtte. Tilsvarende foreslås det å oppheve den innledende bestemmelsen angående støtterett til kortere studieopphold i land utenfor Norden til videregående opplæring eller fagskoleutdanning. Det er også behov for å justere henvisninger til disse bestemmelsene andre steder. Se kapittel 16 for forslag til endringer i § 31-6, § 33-6 og om opphevelse av § 33-7.

14.9 Ikke reisetilskudd til søkere som bor sammen med foreldrene i utlandet

Gjeldende rett

I bestemmelsen om stipend til hjemreiser for elever som tar videregående opplæring i Norge eller Norden er det presisert at det ikke gis reisestipend til søkere som bor sammen med foreldrene. En tilsvarende presisering finnes ikke i bestemmelsen om reisetilskudd til elever og studenter som tar utdanning utenfor Norden. Lånekassens praksis er likevel at det ikke gis reisestipend til søkere som bor sammen med en av eller begge foreldrene under studieoppholdet i utlandet.

Departementets vurderinger og forslag

For å tydeliggjøre dagens praksis finner departementet det riktig å ta inn en presisering i reisetilskuddsbestemmelsen om at det ikke gis reisetilskudd til søkere som bor sammen med en av eller begge foreldrene i utlandet.

Departementets forslag

Det foreslås å presisere at det ikke gis reisetilskudd til søkere som bor sammen med en av eller begge foreldrene under studieopphold i land utenfor Norden. Se kapittel 16 for forslag til nytt andre ledd i § 38-1.

14.10 Presisering av vilkår for flyktningstipend

Gjeldende rett

Flyktningstipend er en fullstipendiering av støtte til livsopphold for flyktninger som ikke har fullført grunnskole eller videregående skole. Stipendet gis til søkere som tar vanlig videregående opplæring i Norge, eller som tar grunnskoleopplæring som vedkommende har rett til etter opplæringsloven. Lånekassens praksis er slik at vanlig videregående opplæring her defineres som all form for opplæring som følger offentlig godkjente læreplaner.

Departementets forslag og vurderinger

Departementet mener det kan være grunn til å tydeliggjøre i § 41-1 hva flyktningstipendet er. I dag fremkommer dette mer indirekte av bestemmelsene som beskriver hvorvidt støtten regnes ut etter andre eller tredje del av regelverket. Ordningen innebærer at den utdanningsstøtten til livsopphold som søkeren har rett til, gis som stipend. Dette bør fremkomme i den første bestemmelsen i kapitlet.

Videre kan det ut fra dagens bestemmelse være uklart hvilke utdanninger som kan utløse rett til flyktningstipend. Begrepet «vanlig videregående opplæring» er ikke selvforklarende for alle typer tilbud, og er heller ikke hentet direkte fra annet lovverk som opplæringsloven. Det avgjørende for retten til flyktningstipend er om søkeren har rett til ordinær støtte til utdanningen. Hva slags type støtte søkeren har rett til, avhenger av om støtten regnes ut som for dem med ungdomsrett (andre del) eller er basert på andre vilkår (tredje del). Dette skillet fremkommer i dagens regelverk i to bestemmelser som kommer i tillegg til den innledende bestemmelsen i kapittelet om vilkår. Dette kan være noe forvirrende og departementet ser behov for å forenkle strukturen, og å samle dette i den innledende bestemmelsen.

Flyktningstipend kan gis i inntil tre år. Dette fremkommer tydelig i egen bestemmelse i § 41-2 og det er derfor ikke nødvendig å fremheve dette også i bestemmelse som vilkårene om utdanningstype.

Departementets forslag

Departementet foreslår en tydeliggjøring og samling i § 41-1 av hva flyktningstipend er og hva som utløser retten til støtte. Departementet foreslår å beskrive alt som gjelder varighet av stipendet i § 41-2. Departementet foreslår videre at det at det fremkommer at flyktningstipend blir gitt til grunnskoleopplæring som søker har rett til etter opplæringsloven § 4A-1, jf. omtale av utvidet rett til støtte til grunnskoleopplæring i kapittel 9. Se forslag til forskriftsbestemmelser i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte i kapittel 16.

15. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene som er omtalt i kapitlene 4 til og med 13 innebærer realitetsendringer med budsjetteffekt. Gjennomføring av forslagene er derfor avhengig av bevilgningsvedtak i Stortinget. Forslagene er fremmet for Stortinget i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2018, med unntak av forslaget om utvidet støtteperiode våren 2019 i kapittel 7. Se Kunnskapsdepartementet fagproposisjon for 2018 for mer informasjon om bevilgningsbehovene.

For at forslagene som innebærer realitetsendringer skal kunne gjennomføres, må Lånekassen gjøre endringer i saksbehandlingssystemet sitt. De økte driftskostnadene dette medfører for Lånekassen er omtalt i Kunnskapsdepartementets fagproposisjon for 2018.

Forslaget om å innføre støtte til bussjåførutdanning og forslaget om å øke avstandsgrensen mellom foreldrehjemmet og skolen i reglene om bostipend vil føre til at Lånekassen får flere saker enn før som må behandles manuelt i saksbehandlingssystemet. Antallet henvendelser om bostipend vil også øke.

Forslagene som er omtalt i kapittel 14 om regeltekniske endringer er ikke realitetsendringer, og har derfor ikke budsjetteffekt.

16. Forslag til forskriftsendringer

Departementet foreslår at det i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte gjøres følgende endringer for 2018–2019:

§ 4-1 første ledd bokstav d skal lyde:

d) grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 4A-1 andre ledd

§ 4-2 nytt tredje punktum skal lyde:

Støtte gis også til årskurs som er spesielt rettet mot læreryrket.

Ny § 4-7 skal lyde:

§ 4-7. Grunnutdanning som bussjåfør

Det gis støtte til grunnutdanning som bussjåfør ved trafikkskoler i Norge som er godkjent av Statens vegvesen. Komprimert kurs på 140 timer gir rett til støtte i fem uker. Det gis støtte i en uke til førerkort klasse D dersom førerkortet tas i sammenheng med grunnutdanningen.

Nåværende § 4-7 blir ny § 4-8, og ny § 4-8 første ledd bokstav c skal lyde:

c) ulike opplæringskurs som blir satt i gang av, eller i samråd med, Arbeids- og velferdsetaten

§ 5-1 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Ved studieopphold i utlandet på deltid, blir støtte gitt ut fra studiebelastningen i den deltidsutdanningen som søkeren har begynt på i Norge.

§ 6-1 nytt andre ledd skal lyde:

Det gis støtte til ph.d-utdanning dersom søkeren ikke får stipend, lønn eller annen finansiering fra andre som skal dekke livsoppholdet under utdanningen. Lønn fra arbeid i tillegg til utdanningen regnes ikke som lønn i denne sammenheng. Søkere som startet ph.d-utdanning våren 2017 eller tidligere med støtte fra Lånekassen, og som får finansiering fra andre, får støtte til å fullføre denne utdanningen.

Nåværende andre ledd blir nytt tredje ledd.

§ 7-1 fjerde ledd oppheves.

§ 7-3 fjerde ledd skal lyde:

Søkere som får støtte etter forskriftens andre del, får fulltidsstøtte.

Nåværende femte ledd oppheves.

§ 7-4 andre ledd skal lyde:

Det gis støtte til utdanning med kortere varighet enn ett semester, når utdanningen har sammenheng med søkerens yrke eller tidligere utdanning, eller utdanningen gir rett til støtte etter enten § 4-1 bokstav o, p eller q, § 4-7 eller § 30-2.

§ 7-6 skal lyde:

Det gis støtte til grunnskoleopplæring som søkeren har rett til etter opplæringslova § 4A-1 når opplæringen er lagt opp med organisert undervisning ved et lærested.

§ 8-2 andre ledd skal lyde:

Det gis støtte i opptil to år til søkere som får støtte etter § 15-1 første ledd bokstav c.

§ 8-3 tredje ledd skal lyde:

Det gis støtte i opptil ett år til utdanning ved folkehøyskole. Det gis støtte i to år til utdanning ved folkehøyskole dersom utdanningen er toårig og dersom skolen tilbød utdanningen i 2017–2018 eller tidligere. Utdanning der søkeren skal veilede eller lede andre elever som en del av studieplanen for det andre året, regnes ikke som toårig utdanning. Det gis også støtte i to år til utdanning ved folkehøyskole dersom utdanningen er spesielt tilrettelagt for søkere med nedsatt funksjonsevne.

§ 8-8 første ledd bokstav b, andre og tredje ledd skal lyde:

b) har rett til støtte vårsemesteret 2019 i en periode på mellom fire og fem måneder innenfor tidsrommet 16. januar til 15. juli for utdaninger i Norge, eller 16. januar til 15. august for utdanninger i utlandet, og

I utvidet støtteperiode etter første ledd blir det gitt støtte tilsvarende *tre fjerdedeler* av månedlig basisstøtte etter § 25-1. Utvidelsen for vårsemesteret 2019 fra *halvparten* til *tre fjerdedeler* av månedlig basisstøtte tildeles med forbehold om Stortingets bevilgning.

I utvidet støtteperiode blir det gitt forsørgerstipend etter kapittel 28 og stipend til søkere med nedsatt funksjonsevne (ekstrastipend) etter kapittel 43, tilsvarende *tre fjerdedeler* av månedlig beløp. Forbeholdet i andre ledd om Stortingets bevilgning gjelder også her. Stipendet gis dersom vilkårene for dette er oppfylt ved utløpet av perioden i første ledd bokstav b.

§ 9-5 nytt andre ledd skal lyde:

Dersom søkeren har betalt skolepenger som lærestedet ikke refunderer, kan søkeren beholde eller få utbetalt skolepenger for hele halvåret. Dersom søkeren har reist til lærestedet, kan søkeren beholde eller få utbetalt støtte til reiser for hele halvåret.

§ 12-2 skal lyde:

Lånekassen kan kontrollere at opplysningene fra søkeren er riktige. Lånekassen kan også hente inn opplysninger om søkeren direkte fra lærestedet, skatteetaten, *arbeids- og velferdsforvaltningen* og andre, jf. forskrift om Lånekassens adgang til innhenting av opplysninger.

§ 15-1 første ledd bokstav c skal lyde:

c) søkere som tar *grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 4A-1 andre ledd*

§ 15-1 første ledd bokstav d oppheves.

§ 17-2 første ledd skal lyde:

Søkere som ikke bor hos foreldrene, får bostipend når avstanden mellom foreldrehjemmet og skolen er 60 km eller mer, eller reisetiden er tre timer eller mer samlet per dag.

§ 19-4 første ledd bokstav b skal lyde:

b) forsørgerne mangler bidragsevne og dette er dokumentert fra *Arbeids- og velferdsetaten*

§ 20-3 skal lyde:

§ 20-3. Kommunal og statlig bostøtte samt *grunnstønad*

Kommunal eller statlig bostøtte og *grunnstønad* som skal dekke ekstra utgifter på grunn av sykdom, skade eller lyte, påvirker ikke støttebeløpet.

§ 21-3 skal lyde:

§ 21-3. *Unntak for søkere som får støtte til reiser fra andre*

Det gis ikke reisestipend til søkere som får støtte til reiser *fra andre*. Stipend fra Erasmus+ regnes ikke som støtte til reiser.

§ 29-3 nytt fjerde ledd skal lyde:

Ved behovsprøvingen legger Lånekassen til grunn den sivilstanden som kan utledes av Det sentrale folkeregisteret ved mottak av søknad om støtte. Se også § 3-4. Dersom søkerens sivilstand endres i løpet av undervisningsåret, må søkeren gi melding om dette til Lånekassen. Se også § 12-1.

§ 29-4 nytt andre ledd skal lyde:

Ved behovsprøvingen legger Lånekassen til grunn den sivilstanden som kan utledes av Det sentrale folkeregisteret ved mottak av søknad om støtte. Se også § 3-4. Dersom søkerens sivilstand endres i løpet av undervisningsåret, må søkeren gi melding om dette til Lånekassen. Se også § 12-1.

§ 29-8 første, andre og tredje ledd skal lyde:

Det ses bort fra formue som består av bil finansiert av *arbeids- og velferdsforvaltningen*.

Dersom søkeren eier en dyrere bil enn det *arbeids- og velferdsforvaltningen* har vurdert at det er behov for som følge av funksjonshemmingen, skal det behøvsprøves mot den overskytende delen av bilens formuesverdi.

Søkeren må dokumentere formuesforholdet og *arbeids- og velferdsforvaltningens* vurdering av behovet.

§ 31-6 skal lyde:

§ 31-6 *Unntak fra vilkår om tilknytning til Norge ved delstudier og visse utdanninger*

Kravet om tilknytning til Norge etter § 31-5 gjelder ikke søkere som får støtte etter § 5-1 og § 33-7 til § 33-11.

§ 33-3 nytt fjerde ledd skal lyde:

Det gis støtte til forberedende år ved studieprogrammer på masternivå for ingeniør- og økonomifag i Frankrike og Tyskland som er spesielt tilrettelagt for norske studenter og som er administrert av Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU).

§ 33-6 skal lyde:

Det gis støtte til vanlig videregående opplæring når søkeren er bosatt i utlandet på grunn av egen sykdom, eller når en av foreldrene eller ektefellen til søkeren har et tidsbegrenset opphold i utlandet eller er bosatt i utlandet på grunn av sykdom. Det er et vilkår at søkeren har rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3-1.

Det gis også støtte til

a) yrkesfaglig opplæring og fagskoleutdanning når utdanning innenfor tilsvarende fagområde enten ikke finnes i Norge eller regnes som ett av de små verneverdige fagene i Norge i liste publisert av Utdanningsdirektoratet. Opplæringen må ha offentlig godkjenning i studielandet eller bli anbefalt av norsk faginstans

b) elever som har fått opptak ved United World College gjennom Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU)

c) elever som har fått opptak gjennom Institut français ved Den franske ambassaden eller Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU) til utdanning ved utvalgte læresteder i Frankrike, som tilsvarer studiespesialisering i videregående skole

d) elever som har fått opptak gjennom Institut français ved Den franske ambassaden til yrkesfaglig utdanning ved utvalgte skoler.

§ 33-7 oppheves, og nåværende § 33-8 til § 33-12 blir ny § 33-7 til § 33-11.

§ 35-1 andre ledd oppheves.

Overskriften til kapittel 38 skal lyde:

Kapittel 38. Tilskudd til reiser og rekrutteringsstipend til visse mastergradsutdanninger

§ 38-1 skal lyde:

Det gis tilskudd til to reiser tur-retur i året etter Lånekassens satser mellom Norge og regionen lærestedet ligger i. Lånekassen fastsetter regioninndelingen. *Tilskuddet gis med 35 prosent som stipend og 65 prosent som lån.*

Søkere som bor sammen med en av eller begge foreldrene, får ikke reisetilskudd.

Det gis ikke reisetilskudd til søkere som får støtte til reiser fra andre. Stipend fra Erasmus+ regnes ikke som støtte til reiser.

Søkere som får beregnet støtten etter andre del, får i tillegg reisestipend etter § 21-1 til to reiser tur-retur i Norge med et fradrag på kr 762 per undervisningsår.

Ny § 38-2 skal lyde:

§ 38-2. Rekrutteringsstipend til spesielt tilrettelagte mastergradsutdanninger i ingeniør- eller økonomifag i Frankrike og Tyskland

Det gis rekrutteringsstipend på kr 20 000 til søkere som tar mastergradsutdanning i ingeniørfag ved INSA Toulouse, Frankrike under NORGINSA-programmet. Stipendet gis også til søkere som tar mastergradsutdanning i ingeniør- eller økonomifag ved andre læresteder i Frankrike eller i Tyskland, dersom utdanningsopplegget på samme måte som NORGINSA-programmet er spesielt tilrettelagt for norske studenter og administrert av Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU).

Stipendet gis i inntil tre år. For mastergradsutdanning som varer i mer enn tre år, gis stipendet i de tre første årene.

§ 39-1 bokstav c første punktum skal lyde:

søkerens ektefelle eller samboer kan ikke samtidig motta foreldrepenger.

§ 40-1 skal lyde:

En søker som blir syk og av den grunn er *minst 50 prosent* studieufør i en del av støtteperioden kan få tildelt støtte for denne perioden omgjort til sykestipend. *Sykestipend gis tilsvarende graden av studieuførhet.*

Tildelt støtte for de første 14 dagene av en sykdomsperiode blir ikke gjort om til sykestipend.

§ 40-2 oppheves, og nåværende § 40-3 til § 40-7 blir ny § 40-2 til § 40-6, der den nye § 40-5 skal lyde:

§ 40-5. Sykepenger og arbeidsavklaringspenger

Søkere som har rett til sykepenger, kan få differansen mellom tildelt støtte og sykepengebeløpet omgjort til sykestipend.

En søker som har rett til arbeidsavklaringspenger for sykdomsperioden, får ikke omgjort tildelt støtte til sykestipend for den tiden vedkommende har rett til arbeidsavklaringspenger.

§ 41-1 skal lyde:

§ 41-1 Vilkår for flyktningstipend

Utenlandsk statsborger som har fått beskyttelse i Norge, og som har rett til støtte til videregående opplæring eller grunnskoleopplæring i Norge, kan få støttebeløpet som flyktningstipend.

Flyktningstipend gis til søkere som

- a) har rett til støtte etter forskriftens andre del til videregående opplæring, når opplæringen tas med rett etter opplæringslova § 3-1*
- b) har rett til støtte etter forskriftens tredje del til videregående opplæring som omfattes av opplæringslova § 3-1, men som ikke har lovfestet rett til opplæringen*
- c) har rett til støtte etter forskriftens andre del til grunnskoleopplæring, når opplæringen tas med rett etter opplæringslova § 4A-1 andre ledd*
- d) har rett til støtte etter forskriftens tredje del til grunnskoleopplæring eller videregående opplæring, når opplæringen tas med rett etter opplæringslova § 4A-1 første ledd eller § 4A-3*

Søkere som har rett til støtte etter forskriftens andre del, får hele støttebeløpet som flyktningstipend, bortsett fra støtte til skolepenger.

Søkere som har rett til støtte etter forskriftens tredje del, får hele basisstøtten etter § 25-1 som flyktningstipend. Stipendet behovsprøves etter reglene i kapittel 29.

§ 41-2 skal lyde:

§ 41-2. Varighet av flyktningstipendet

Flyktningstipendet gis i inntil tre år, innenfor en periode på seks år etter dato for innvilget beskyttelse. Innenfor denne perioden gis stipendet med den varigheten som framgår av tabellen:

<i>Tidspunkt for påbegynt utdanning:</i>	<i>Varighet av flyktningstipendet:</i>
<i>Innen tre år etter innvilget beskyttelse</i>	<i>Tre år</i>
<i>Innen fire år etter innvilget beskyttelse</i>	<i>To år</i>
<i>Innen fem år etter innvilget beskyttelse</i>	<i>Ett år</i>

Perioden på seks år utvides med to år dersom søkeren

a) har barn eller får barn i løpet av den tiden flyktningstipend normalt kan gis. Utdanningen må ta til før barnet er fylt ti år

b) har rett til grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 4A-1 før vanlig videregående opplæring.

§ 41-4 og § 41-5 oppheves, og nåværende § 41-6 blir ny § 41-4.

§ 43-3 tredje punktum skal lyde:

Det er en forutsetning at søkeren ikke mottar trygde- og pensjonsytelser som er ment å dekke livsopphold.